

Wstęp

J. Sondel, wyjaśniając w swym Słowniku łacińsko-polskim dla prawników i historyków termin „administracja” (*Administratio, -oris*), przedstawia kilka jego znaczeń: zarząd, sprawowanie urzędu, kierownictwo, posługa itd., zaś przez pojęcie administratora (*Administrator, -oris*) rozumie m.in. zarządzającego, kierownika itd. Oba pochodzą od czasownika służyć (*ministrare*).

Z reguły przyjmuje się, że administracja to zarząd sprawami publicznymi. Jest to pogląd ugruntowany zwłaszcza w Europie kontynentalnej. Rozumie się go negatywnie, jako działania państwa nienależące do władzy ustawodawczej i sądowniczej, bądź pozytywnie (funkcjonalnie), jako organizatorską państwa. Niektórzy jednak przyjmują oba te znaczenia.

Zakres przedmiotowy historii administracji jest dyskusyjny. Wyraża się bowiem w istnieniu aż trzech koncepcji. Pierwsza opisuje historię administracji na przestrzeni dziejów, począwszy od starożytności. Druga omawia ją od czasów wczesnonowożytnych. Natomiast trzecia liczy ją od połowy XIX w. Z kolei historia myśli administracyjnej dotyczy już wyłącznie ostatnich dwóch okresów. Oba przedmioty łączy więc chronologia obejmująca czasy nowożytne i współczesne, jakkolwiek nie należy zapominać o początkach administracji (starożytność i średniowiecze), które pojawiły się wcześniej niż myśl administracyjna. *Novum* w niniejszym podręczniku jest też to, że historii myśli administracyjnej poświęcono ok. 40% tekstu, co się dotychczas nie zdarzyło.

Stan ten decyduje w dużym stopniu o przyjętym w podręczniku kryterium rzeczowym. W rezultacie w sposób celowy założono omówienie w pierwszej kolejności historię administracji centralnej, następnie terytorialnej, później samorządowej, wreszcie sądownictwa administracyjnego, by na końcu zająć się rozwojem myśli administracyjnej, i to w dużym zakresie.

Wszystko to opisano w oparciu o kryterium porównawcze. Pozwoliło ono uporządkować bogactwo instytucji i doktryn, w jednolitej formie wyjaśniając wiele zjawisk w sposób ogólny, charakterystyczny dla większości państw europejskich oraz częściowo amerykańskich, bez przyjmowania sztywnych ram odnoszących się do poszczególnych państw, oczywiście poza Polską, którą potraktowano odrębnie w oddzielnych rozdziałach, co wydaje się być zrozumiałe.

Podręcznik przeznaczony jest przede wszystkim dla studentów administracji zarówno stacjonarnych, jak i zaocznych, licencjackich i magisterskich. Wykład opiera się na literaturze przedmiotu i dotychczas wydanych podręcznikach. Ich ogólny wykaz został zamieszczony w spisie bibliografii podstawowej.

Jako autor życzę też przy okazji wszystkim Czytelnikom niniejszej książki przyjemnej lektury.

Prof. zw. dr hab. *Tadeusz Maciejewski*

Gdańsk, kwiecień 2013 r.